

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciškanška ul. 6/L. Vse pošiljatve je pošiljati franco. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vsah vrst je plačati po ceniku od petit vrste. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Depolitizacija prosvetne uprave*

Da se more izvesti popolna depolitizacija prosvetne uprave v naši državi je potrebno, da se prosvetna uprava izloči iz politične (policijske) uprave. Na čelu policijske (politične) uprave je veliki župan, ki je politični eksponent režima, ki vlada. Dokler je pod njegovo oblastjo prosvetna uprava, do tlej ne more biti govora o depolitizaciji prosvetne uprave v polnem zmislu te besede.

Kakor so mnoge stroke državne uprave neodvisne od policijske (politične) oblasti, n. pr. financa, železnica, pošta in brzojav, sodstvo, tako se isto lahko izvede tudi v pogledu prosvetne uprave. Ni to izvezek! Tudi pri nas so bili svoj čas okrožni šolski nadzorniki samostojni organi prosvetne uprave, a v Franciji so še danes samostojni funkcije narj državne prosvetne uprave rektorji posrednih prosvetnih teritorijev, nazvanih akademije.

V tem pogledu čaka reforme tudi naša prosvetna državna uprava. Za ministra prosvete Štefana Radiča je bil podvzet prvi korak v tej smeri, ko je v budžetu za leto 1926/27. bilo predvidenih šest prosvetnih inspektorjev za šest prosvetnih teritorijev v naši državi, to bi bili prosvetni inspektorati.

Bilo je predvideno, da vsak od prosvetnih inspektoratov obsega po več oblasti. Na čelu prosvete v tem teritoriju bi bil kot samostojni upravni faktor prosvetni inspektor, ki bi bil popolnoma neodvisen od velikega župana, enako, kakor je to n. pr. sedaj od njega neodvisen delegat ministrstva financ ali poštni direktor. Prosvetni inspektor bi bil podrejen neposredno ministru prosvete.

Ta dobro zamišljena prosvetna reforma ni bila pozneje izvedena zaradi padca ministra prosvete Štefana Radiča.

Tudi prosvetni odbor, ki izdeluje prosvetni program, zastopa misel emancipacije prosvetne uprave od politične (policijske) oblasti. Izvedba te reforme bi imela jako blagohoten vpliv na celoten razvoj naše prosvete.

Vpliv političnega partizanstva preko političnih (policijskih) oblasti na prosveto je v veliki večini slučajev naravnost porazen. Politkarstvo pri nas v znatni meri razkraja mirnost in solidnost javnega mišljenja in življenja ter se za razoranost najizraziteje odraža baš v osnovni prosveti.

Imeli smo priliko opazati, da razmeroma mlad človek, veliki župan, sprejema kot re-

* Dr. Sigmund Čajkovač, narodni poslanik Kmečke Demokratske Koalicije, profesor višje pedagoške šole v Zagrebu, predsednik Hrvatskega Pedagoškega Književnega zbora, bivši načelnik za Osn. Nast. v min. prosvete pod min. prosvete St. Radičem, je priobčil uvaževanja vredno razpravo v »Napredku«, ki jo ponatiskujemo, ker se sklada z načelnim stališčem, ki ga je tudi »Učiteljski Tovariš« zastopal in ga zastopa tudi sedanje poverjeništvo UJU.

ferenta starejšega človeka, prosvetnega inspektorja, ki je bil morda celo prej njegov profesor. Niti nima njegovih let, niti njegove kvalifikacije, niti njegovega znanja, pa mu predloge o prosveti odobrava in odbija.

Takih abnormalnosti ne vidimo v nobeni drugi stroki državne uprave. Povsod je strokovnjak podrejen starejšemu, izkušenejšemu strokovnjaku iste stroke. Samo v prosveti se more dogajati, da prosvetni lajik zapoveduje prosvetnemu strokovnjaku!

V drugih strokah državne uprave je nadrejen sodnik — sodniku, inženjer — inženjerju, vojak — vojaku. Le v prosveti more biti drugače!

Ta abnormalnost deluje slabo v dveh pravcih: Prvič, uvaja politično partizanstvo

v prosveto in drugič, zavira iniciativo in samostojno delo prosvetnega strokovnjaka. Znano je iz izkušenj, da so prosvetni lajki v zelo mnogih slučajih odrejali v popolnoma strokovnih zadevah diametralno nasprotno od onega, kar je predlagal izkušen prosvetni strokovnjak!

Imamo na žalost premnogo bridkih izkušenj zaradi katerih odločno zagovarjamo popolno emancipacijo prosvetne uprave od politične (policijske). Naše šolsko zakonodajstvo, ki stoji pred reformo, si mora dobro predočiti ta osnovni princip zdrave in dobre državne prosvetne uprave ter ga močno konsekvantno izvesti v vseh prosvetnih zakonih.

Zbor vseh predsednikov učiteljskih društev iz Slovenije v Mariboru.

Likvidacija »Edinstva« v šmarsko-rogaškem okraju. — V mariborski oblasti je strnjeno vse učiteljsko za skupno stanovsko delo. — Pokrajinska skupščina bo v Celju.

V nedeljo, dne 15. aprila se je vršila v Mariboru, na ženskem učiteljskem seja širjega sosveta ljubljanskega poverjeništva UJU, ki se je udeležilo 13 zastopnikov ožjega sosveta in pa 28 članov širjega sosveta, večinoma društveni predstavniki, odnosno njih namestniki. Manjkali so zastopniki štirih društev in sicer: Konjiškega, Kozjanskega, Litljskega in Novomeškega. Od članov ožjega sosveta je bil upravičeno odsoten tov. Plavšak.

Točno ob pol 11. uri otvoril poverjenik tov. A. Skulj sejo in povdarja, da je bil 14. IV. dosežen sporazum pri šmarsko-rogaškem učiteljskem društvu. Učiteljsko društvo »Edinstvo« je likvidiralo. To dejstvo naj bo v bodrilo vsem drugim, ki so še izven združenja in nečejo spoznati, da je naša moč le v enotni stanovski organizaciji. Na današnji seji širjega sosveta pa posebej pozdravlja predsednika novou združenega »Šmarsko-rogaškega učiteljskega društva« tov. Glinška. Vsi prisotni pozdravijo to dejstvo z živahnim poslanjem.

V imenu mariborskega učiteljskega pozdravi zborovalce tov. Alt želeč, da bi to zborovanje rodilo najlepše uspehe.

Poverjenik imenuje kot zapisnikarje tovariše Mlekuža in Ribičiča; predlaga, da se nepretrgoma dela preko polne do 15. ure. Priporoča stvarnost, da bo mogoče dnevni red izčrpati. Radi tega ne da svojega poročila, ki se itak krije s tajniškim.

Nato poda tajnik tov. Kobal sledeče poročilo:

Tajniško poročilo o važnejših dogodkih v poverjeništvi.

Iz tajniškega poročila povzemamo, da šteje danes naša organizacija 212 članov več nego ob zaključku prejšnjega poslovnega leta. Eno društvo je zborovalo doslej petkrat, 8 društev po štirikrat, 19 po trikrat in 4 društva po dvakrat. K slednjim spadajo ona društva, ki imajo obširen društveni teritorij. Ožji svet je imel tri seje, pri vodstvu poverjeništva pa je bilo od 27. novembra 1927. do danes 16 posvetovanj izven sej odsekov.

V nadaljnjem svojem poročilu je navajal večina iste zadeve, ki smo jih priobčili v tajniškem poročilu iz seje ožjega sosveta z dne 24. marca. (Glej »Uč. Toy. št. 38.) Poročal je še o nastopnih zadevah:

Seja poverjenikov.

Po zadnji seji širjega sosveta se je vršil se-stanek poverjenikov UJU na Brodu ob Savi 18. decembra. Naše poverjeništvo sta zastopala tajnik Kobal in urednik Dimnik, ker je bil tovariš poverjenik zadržan vsled smrti v družini. Obširno poročilo ste čitali v »Tovarišu«. Ker so sestanki važni z ozirom na organizacijske zadeve smo zahtevali, da se vrše ti sestanki redno vsak drugi mesec.

Zveza državnih nameščencev.

V zvezi državnih nameščencev za Slovenijo zastopajo poverjeništvo tovariši Skulj, Dimnik in Grum, ki se udeležujejo seji in delujejo skupno z ostalimi drž. nameščentvom za interese drž. nameščencev in učiteljsva.

Pevski zbor UJU.

Pevski zbor učiteljsva UJU je priredil tri koncerte, in sicer v Zagrebu, Ljubljani in Celju. Vsi so izpadli z nepričakovano sijajnim uspehom. Zbor zasluži, da ga organizacija redno podpira. Poverjeništvo je prejelo dopis pevskega zbora, ki ga kot okrožnico razposljemo na vsa društva.

Nameščenja in premeščenja učiteljsva

Zaradi kričečih slučajev premeščanj in nameščenja po § 71. smo napravili na obo prosvetna odredila vlogi in bili tudi osebno pri sehih. Povdarili smo svoje načelno stališče. Ker to premeščanje ne odneha samo otvorili v »Tovarišu« posebno rubriko pod naslovom »Kaj se godi?«, takozvano »Črno desko«.

Začetniki naj se nameščajo le na večrazrednicah.

Namestilska komisija.

Zaradi namestilske komisije smo napravili vlogo na obo prosvetna oddelka in prosili, da dasta zastopnika učiteljsva v namestilski komisiji na razpolago spisek posilcev še pred sejo namestilske komisije, da zamoreta listo proučiti in staviti svoje predloge. Potrebno je to zaradi točne evidence, ker so se zgodili pri zadnjih imenovanjih nekateri posebno kričeči slučaj.

Kaj se godi?

Beograd nastavlja preko oblastne prosvetne uprave, Kontraktualka, tovarišica Mačkovešek je bila sprejeta novembra v ljubljanski oblasti v službo. Ker pa tam niti do sedaj ni dobila mesta, je predlagala Ljubljana, da se jo namesti v mariborski oblasti, Beograd ji je poslal dekret za Pobrežje pri Mariboru, kjer bi za VI. deški razred najmo rabil — možko učno osebo.

Tudi za druge boleznj je dober — Maribor. Dnevno časopisje je prineslo vest, da je radi boleznj premeščen v Maribor tov. Čebul Jernej iz Cerneč, in sicer na IV. deško šolo — začasno, ker je tov. Kutin pridelen dnevnemu zavetišču. — Kedaj se bodo neki začele premeštivte iz ozirov na šolske potrebe?

Naše gospodarske ustanove.

Naše gospodarske institucije zaslužijo od strani učiteljsva sve večje pozornost nego se jo jim posveča. Lepo se razvija Učit. Samopomoč, ki izplača ob smrtim slučaju 11.000 Din. Požrtvovalnost tovarišev iz mariborske oblasti za Učiteljski dom v Mariboru je hvale vredna, ker bo premoženje U. D. kmalu doseglo klub kratkemu obstoju finančno stanje Učiteljskega konvikta v Ljubljani, ki obstoja sedaj že 34. leto. Da se poži delovanje Učiteljskega konvikta, je sklenil odbor z društvom kot takim likvidirati in ga preosnovati v zadrugo z istimi cilji. V ta namen se bo vršilo združeno zborovanje učiteljskih društev v ljubljanski oblasti dne 5. maja t. l. v Ljubljani. Čas je in organizacijske koristi zahtevajo, da vendar enkrat realiziramo davno storjene sklepe ter začnemo z zidanjem učiteljskih domov. Pravkar je došlo obvestilo, da je nakazalo ministrstvo prosvete iz čistega dobička drž. zaloge šol. knjig in učil v Ljubljani podporo 30.000 Din Uč. konviktu, 15.000 Din pa Uč. domu. Pozvali smo na zbiranje prispevkov za Dijaški dom v Beogradu. Končnega uspeha še ne vemo.

Učiteljska tiskarna.

Likvidirano je za enkrat vprašanje z Učiteljsko tiskarno, ki je zahtevalo od nas mnogo energij. Z njo smo sklenili trgovsko pogodbo. Več o tem bo poročal blaginik.

Upamo, da odobrite ta naš korak. Denar, vplačan na račun deležev, vrne z ozirom na zahteve članstva za vse, ki so zneske vplačali predsednikom tov. blaginik. Predsedniki naj te zneske vrnejo članstvu proti pobotnici pri prvem zborovanju.

Likvidacija »Edinstva«.

Od naše strani je likvidirano tudi vprašanje stanovske organizacije »Edinstvo«. O tem nočem izgubljati besed. Mi smo ravnali pri spravnj seji odkrito, naša načela so jasna, ker imamo pred očmi le doborit strnjeneje stani, ki bo uvaževan faktor ako bomo res složni in edini vedno in povsod. Zastopniki »Edinstva« so pri seji izjavili, da so polnomočni. Zato smo dogovore mirno podpisali. Danes pa kažejo novice po politični strankarskih časopisih, da »Edinstvo« še vedno obstoja, iz česar moramo sklepati, da nameni zastopnikov »Edinstva« na spravnj seji niso bili odkriti. Te novice podpisuje oni, ki je podpisal tudi sporazum. Od naše strani smo stalni pri likvidaciji tega vprašanja popolnoma na ravnopravnem stališču, da je baza deklaracija in da se glede koncesij lahko da le toli-

Samo v prednaročilu je cena Mladin. Matici 10 Din. Po roku, v podrobni razprodaji bo višja!

LISTEK.

JOS. DOLGAN:

Učni načrt kmetijske delovne šole.

Drugi razred.

Šolske potrebščine: Knjiga, bel papir; lepenka; platno; pola, prepognjena v pol pole, četrtinke, osminke; koliko strani ima v pol pole, četrtinke, osminke vpognjena pola; tiskana pola; koliko listov in strani ima; koliko tiskanih pol imajo šolske knjige; naslov knjige; kdo jo je sestavil; kdo jo je napisal; svinčniki; les in grafit; napis; kakšen je les pri raznih vrstah; kakšen je grafit pri raznih vrstah; kako se reže les; kako piše grafit, številke na svinčnikih; katere številke so trde ali mehke; barva svinčnikov; po čem so; ducat svinčnikov; kako se svinčnik ošpiči; kapica za svinčnik; iz česa je; vrste peres; iz kakšne kovine so; oblika; barva; po čem so; katera so najboljša; ali so boljša peresa cenejša ali dražja; kako se piše z nepresekanim peresom; napisi na peresih; vrste zvezkov; notranji in ovojni listi; kako se loči papir od papirja; kako se piše na gladkem ali grapavem papirju; dolžina in širina lista; kateremu geometrijskemu liku je podobna

listna stran; kako je črtan list; kako široke so vrste; po čem so zvezki; koliko listov ima dražji ali cenejši zvezek; koliko strani je en list, dva lista, trije listi; dolžina in širina pri dražjih in cenejših zvezkih; s čm so zvezki speti; kako bi mi napravili zvezke; koliko papirja bi kupili; koliko stane ena pola; več pol; koliko bi stal narejen zvezek; iz česa je papirnatna tablica za risanje; kakšno obliko ima; dolžina in širina; papir za risanje; na katero stran rišemo; ovojni papir; po čem je; koliko listov smo rezali iz ene pole ovojnega papirja; iz česa je radirka; po čem je; oblika; dolžina, širina in debelina; torbica; iz česa je; koliko stane; kako je narejena; iz kakšnega lesa je škatlja; koliko stane; koliko so dali starši za vse šolske potrebščine; koliko učencev je iz hiše; ubogi starši; kdo da reči ubogim otrokom; kako varujemo knjigo; ogli; čisti prsti; čista miza; ne je dajati otrokom; kako si varujemo pero, svinčnik, radirko; sprava doma.

Trgovina: Koliko trgovcev je v vasi; koliko v celi občini; po čem so iste šolske reči pri raznih trgovcih; kdo je pripeljal trgovcu blago; v čem so bile reči; kaj je bilo napisano na zabojih; listki na zabojih; koliko konj je peljalo; koliko kvintalov; odkod je pripeljal; po kateri cesti; od katere strani neba; kam bi prišli, če bi šli naprej po cesti; kam hodijo v šolo iz vasi, kjer je postaja; koliko računa voznik od postaje; kdo mu

plača; vas brez trgovca; če ne bi bilo trgovca; kje so še kupili starši; kje je bilo cenejš; dobiček.

Denar: Koliko par je en dinar; novci; koliko par je treba za eno desetico, dvajsetico; 50 par; koliko desetice za dvajsetico; 50 par, en dinar; koliko dvajsetice za en dinar; koliko po 50 par za en dinar; iz česa so novci; bankovci po 10 in 100 dinarjev; iz česa so; podobe na novcih in bankovcih; ali je res papir vreden 10 ali 100 dinarjev; pomeni vrednost; jajca ali kokoši za knjigo; za denar zamenjamo; nerodno bi bilo brez denarja.

Mleko: Koliko molznih krav imajo; po koliko litrov mleka da vsaka krava; koliko vse skupaj; kdo molze; snaga posode; snaga vimena; pri zavretju mleka gre smetana na vrh; pri kolikih stopinjah vre mleko; posnemanje smetane; zbiranje in okisavanje smetane; pinjenje; kakšne barve je presno maslo; trdo in mehko maslo; topljeno maslo; tropine; po čem je neposneto mleko; po čem je presno maslo; po čem je topljeno maslo; oblika presnega masla; vrednost posnetega mleka; sleparjenje z mlekom; kdaj se mleko skisa; v kakšni posodi; kislo mleko v dobrem mleku; koliko mleka porabijo doma; koliko ga prodajo; komu ga prodajo; po čem plačuje mleko mlekarna; pri katerih jedeh rabimo mleko; mleko in vino.

Molzna krava: Kako visoka je; teža; tenka ali debela glava, vrat in rep; ali je širja

spredaj ali zadaj; ali je zadnji del širji zgoraj ali spodaj; kedaj je vime majhno ali veliko, kratko ali dolgo; kakšno vime, život, glava, rep ima najboljša ali najslabša molzna krava; kako težka ali debela je dobra ali slaba krava; koliko poje krava, ki ima dosti ali pa malo mleka; vrste krav po barvi dlake, rogov in gobca; največja in najboljša vrsta; koliko krat molzemo na dan; po kateri krmi da krava največ mleka; po kateri krmi da najboljše mleko; imena krav; koliko so vredne.

Tele: Od katere krave je tele; ali je lepo; barva; lisak na čelu; hrbet, križec, stegna; koliko je staro; kolikokrat na dan sesa; ali uživa tudi drugo hrano; kakšen vamp ima po senu; koliko imajo junčkov; koliko junic; koliko so stari.

Voli: Ali imajo vole; koliko tehta vsak; zakaj jih imajo; glava, tilnik, prsa, hrbet, križ, kosti, noge; koliko pojedjo; kaj jim dajo pred vožnjo; mokri voli; topli in suhi hlevi; previdnost pred rogovi; luknje v hlevu ali na poti; koliko so voli vredni.

Prešič: Koliko jih imajo; koliko tehta vsak; pujski; krma za prešiče; kaj kupijo za krmo; ali imajo zadosti krme; katere bodo zaklali; kaj dajo breji svinji; kako hranijo doječjo svinjo; kakšne navade imajo prešiči; kakšne navade ima svinja; ali so pujski široki ali tenki čez križ; iz česa je hlev; kakšna so tla; kam se odteka gnojnica; toplota in snaga v hlevu.

Na željo poverjenikov podaljšuje Mladinska Matica rok do 1. maja. Izrabite poslednje tedne še oni, ki niste dosedaj ničesar storili za Matico!

ko, kolikor jih je imela Slomškova zveza. Iz tega ozira smo morali tudi odločiti zahtevo, da bi se v roku treh mesecev vršili zredni občni zbori po naših društvih ter ponovne volitve. Čut objektivnosti zahteva, da ne deloma ni najmanjše razlike ter ne dvojnega postopanja.

V zadnjih dveh mesečnih prijavah so pojedina društva že prijavila zopetni pristop bivših članov »Edinstva«, ki so podpisali pristopne izjave ter jih ima poverjenišvo že vpisane v članski seznamih.

Ponovno povdarjamo, da je dobrodošel vsak tovariš in tovarišica, ki se pridruži naši stanovski fronti. Ne poznamo ga ne kot bivšega Slomškarija in ne kot bivšega Edinjša. Te razlike ne sme biti več v našem stanu. Vsi smo si tovariši in se hočemo skupno boriti za skupne stanovske zadeve, vsi smo učitelji in hočemo skupno varovati svoje učiteljske pravice. Edino kot učitelji se hočemo poznati v stanovski organizaciji. V zadnjem poslovnem letu poverjenišva je vsakdo lahko razvidel, koliko skupnih nalog in skupnega dela imamo, ki se ga lahko opravišmo brez razlike politično strankarske pripadnosti. Tudi o spornih vprašanjih lahko s toleranco izmenjavamo misli.

Ali se moramo res edino mi učitelji lasati še v zasmeh in pomilovanje pred vso javnostjo? Celo nasprotne si politične stranke se često družijo, ker jih v to silijo skupni višji interesi do naroda in države, skupni nacionalni, gospodarski in drugi interesi! Vprašam Vas ali nima tudi učitelstvo višjih skupnih interesov do stanu, šole in prosvete, zaradi katerih se mora združiti za strokovno delo ves stan?

Malo več stanovske strpljivosti, več medsebojne tolerance, več uvidevnosti do stvari in manj do osebnosti, pa bo tudi za učitelstvo mogoče ono, kar je bilo mogoče že za profesorje, meščanskošolske učitelje, novinarje in za vse druge stanovce!

Če se pa hoče nekaterim pojedincem, ki so sedaj izza ozadja vodili ves boj — ker smo prepričani, da večina ni soglašala s njimi — ponovno osebne gonje, kakor so jo vodili nad eno leto, če se jim hoče zopet odvajanja učiteljsva od pozitivnega dela, smo prepričani, da jim trezni tovariši in tovarišice po zadnji preizkušnji ne bodo več sledili ter podpirali njihovega negativnega in razdirajočega dela. Obžalujemo, če niso bili podpisni na spravnih izjavi možati, ker ni to sramota za nas, ampak za one, ki jih kršijo.

Krediti za izplačilo zaostankov učiteljem.

Pravkar smo prejeli obvestilo, da je dal ministrski svet prosvetnemu ministru na razpolago 18 milijonov dinarjev za izplačila vseh učiteljskih zaostankov do danes. Da bi se to vprašanje končno rešilo in uredilo je računovodstvo prosvetnega ministrstva uporabilo 20 uradnikov, ki rešujejo akte o teh zaostankih. Ker je poverjenišvo prav v tej zadevi naslovilo potom izvršnega odbora na ministrstvo nešteto vlog, smelo trdimo, da je ta uspeh pripisati v precejšnji meri naši organizaciji.

Sloven. Šolska Matica in Pedagoška centrala.

Na občnem zboru Pedagoške centrala je zastopal poverjenišvo podpredsednik naše organizacije tov. Anton Hren Poverjenišvo je poslalo tja tudi svoja delegata tov. Pahorja in Hreščaka. Vsi

so zastopali pravilno mišljenje, da bi bilo najbolje, ako bi se Pedagoška centrala združila s Slov. Šol. Matico, ker imata obe instituciji vendar iste tendence. Svojih sil ne smemo cepiti, ampak družiti.

Dne 4. aprila t. l. se je vršil občni zbor S. Š. M. Poročilo ste čitali v zadnjem »Učiteljskem Tovarišu«, zato vam o tem podrobno ne bom poročal. Dejstvo je, da dosežanja S. Š. M. ni ustrezala željam osnovnošolskega učiteljstva, ki tvori večino. Potrebna je reforma, ki se bo izvedla, ako se bodo združile v njej vse naše najboljše sile. Volitve sicer niso izpadle docela po naši želji, vendar pa pričakujemo z gotovostjo od novega predsednika dr. Lj. Poljanca, ki ga poznamo kot delovnega in sposobnega, da bo zadovoljil z novim odborom želji učiteljstva. Stališče organizacije smo mu tolmačili v posebnem pismu.

Tovariši predsedniki! S svojim kratkim poročilom sem skušal vam podati delo ozlega sosveta in poverjenišva le v glavnih obrihih. V podrobnosti se nisem spuščal. Delamo v pravcu sklepov pokrajinske skupščine. Ako jih doslej še nismo realizirali popolnoma, skušali bomo to doseči čimprej. Prosim, vzemite moje poročilo dobrohotno na znanje!

Debata.

O tajniškem poročilu se je razvila stvarna debata, ki so se je udeležili tov.: Hudales, Volavšek, Dolinar, Skuli, Planer, Kopriva, Hren, Alt, Kislinger, Mlekuž in tovarišica Gobčeva. Na razna vprašanja tičoč se tajniškega poročila je odgovoril tovariš Kobal.

Tov. Skuli poljsni na vprašanje tov. Pečka zadevo Knaflič-Sijanec. L. 1925. je potoval sov. Šijanec na skupščino v Beograd in mu je bila potnišna nakazana iz društvene blagajne, ker je bilo tako sklenjeno. Pred kratkim pa je poslal tov. Knaflič na poverjenišvo dopis, v katerem zahteva odpis istega zneska pri poverjeništvu, dasi mu je blagajnik tov. Grum stvar že prej razjasnil. To nekorektno postopanje od strani tov. Knafliča je graje vredno in si tov. poverjenik pridružuje pravico iznesti zadevo na pokrajinski skupščini. Nato sta bila z ozirom na zadevo sprejeta sledeča dva predloga:

I. Širši sosvet izreka tov. Šijanec zaupnico.

II. Pri društvu samem naj uredi zadevo društveno razsodišče.

Oba predloga sta bila soglasno sprejeta. Med debato o tajniškem poročilu je bil sprejet sledeči predlog tov. Kislingerja: Ker se večina društev še ni izjavila o predlogu »Laškega učit. društva« gledi spremembe pravil, naj se društva ponovno opozorijo na tozadevno okrožnico. Sprejet je bil tudi sledeči predlog tov. Mlekuža:

Širši sosvet UJU pov. Ljubljana protestira proti temu, ker je poslal izvršni odbor UJU v Beogradu na kongres »Internacionalne federacije učit. združenj« v Berlinu šest delegatov, ki so vsi člani glavnega odbora UJU v Beogradu, in zahteva, da se v bodoče pošiljajo na take prireditve člani posameznih poverjeništev.

Ker je bila s tem debata o tajniškem poročilu zaključena, je podal svoje poročilo tov. blagajnik. (Konec priložnitič.)

Ali posebno društvo — ali odsek v okrilju UJU?

S sledečim člankom otvarjam debato o tem, če bi ne bilo dobro, da bi se »Društvo učiteljev obrtnih nadaljevalnih šol za ljubljansko oblast« razšlo in bi mesto njega ustanovili odsek v okrilju UJU. Najprej se moramo vprašati, če je novo zamišljena baza dobra, če je izvedljiva, in če nam bo donesla koristi, ki si jih od nje obetamo.

Vsem vam je gotovo še v dobrem spominu, s kakim navdušenjem smo se lotili dela, da ustanovimo »Društvo učiteljev obrtnih nadaljevalnih šol za ljubljansko oblast«. In zaradi tega se ne čudim nikomur, ki si bo zastavil vprašanje: »Zakaj preko društva, ki je začelo komaj dihati, k novi formaciji?»

Te misli ni rodilo nikakršno nezaupanje bodisi komurkoli nasproti; misel se je rodila spontano, t. j. brez kakršnihkoli predrazprav. Mnenje, da bomo v masi lažje in več dosegli, je rodilo to misel, in rodilo jo je tudi mnenje, da bomo v masi tudi svojo pest (za kar smatramo obrtne nadaljevalne šole) lažje in uspešneje branili, pa naj si bo to komurkoli nasproti.

Vem, ta in oni bo menil ob teh mojih besedah, da so naperjene proti tovarišem meščanskih šol. Niso — dokler bodo v tem oziru z nami solidarni; kakor hitro pa bomo videli, da nas smatrajo samo za peto kolo, so lahko uverjeni, da bo veljal naš skupni boj tudi njim. Toda, da se razumemo! Ob tem našem boju gre predvsem za izvedbo celokupnega delovnega programa UJU, ki ga je v jasnih linijah očrtal v Kranju tov. Pahor.

Vem, naše društvo smo ustanovili, ko je bil zgoraj omenjeni delovni program UJU že načrtan. Zaradi tega pa bi me ta in oni prav lahko zavrnil z očitkom, zakaj na to nisvo mislili takoj, in zakaj nismo tudi obrtnih nadaljevalnih šol stisnili takoj pod varno okrilje UJU. Če pa je tak očitek upravičen, sodi lahko samo oni, ki pozna razvoj raznih odsekov v okrilju UJU. Moč evolucije je večja, nego pa je moč misli; in če bi hotel s svojo mislijo začeti trdovraten boj z zahtevami razvoja, sem uverjen, da moram prej ali slej podleči; trdim pa, da je podleči boljše častno, nego pa z razbito glavno.

Ker govorim tu o nekakem porazu, bi me utegnli ta in oni umeti napačno; toda odkrito povem, da sem tu govoril samo v sliki; in ta slika nima v sebi niti kali žela proti sedanjemu odboru našega društva. In da je temu res tako, naj vam priča dejstvo, da sem za to, da tvori nameravani odsek v okrilju UJU ves dosežani odbor. To naše zaupanje naš dosedanj odbor tudi zasluži, ker storil je v danih razmerah vse, kar je storiti sploh mogel. Toliko v pojasnilo, da ne bo zamere na nobeno stran; najmanj pa naj bo užaljen naš prvi predsednik tov. Pristovšek, o katerem lahko pričam, da je bil v danih momentih mož na svojem mestu.

In to je drugi moment, ki je rodil misel, da se bomo v okrilju UJU lažje borili, nego pa samo v društvu. Tu pa ne mislim samo na maso; kdor bi me umel tako, bi me umel napačno. Menim namreč reči, da bo UJU zaradi svojih zvez vsekako boljše informirano o tem in onem, nego pa društvo. In kdor je dobro informiran, ima ob dnevih boja že polovico zmage v žepu; in tudi to govori v prilog, da opustimo društvo in se preselimo v okrilje UJU.

Strah, da ta in oni ni član UJU, je neopravičen, zakaj dober bo deležen vsak, pa naj je član UJU, ali pa ni; je tudi sedaj tako. Sicer pa se da vse to s posebnim pravilnikom regulirati tako, da bode prav na vse strani; in v tem pravilniku bi moralo biti tudi določeno, kako se člani zgoraj omenjenega odseka volijo i. dr. Treba bo samo nekoliko dobre volje in prav lahko se bomo sporazumeli. Do sporazuma pa bi dosežanju odboru priporočal, da stopi že sedaj v stik z UJU, da bo o vsem vedno sproti in točno informiran in da nas kdo drugi ne prehitil in prav neprijetno ne iznenadi. Sicer je res, da se nam takega iznenadenja ni posebno bati, ker imajo vzdrževalni faktorji prvi pravico govoriti in precej važno besedo, ali — previdnosti ni nikdar preveč; menim namreč reči, da s čakanjem na redne in izredne občne zbere ne bomo dosegli ničesar, temveč da je treba zavihati rokave in iti nemudoma na delo.

So pa še drugi momenti, ki nas silijo k temu koraku. Opozorim vas samo na finance, s katerimi se mora boriti vsako leto pretežna

večina obrtnih nadaljevalnih šol. Prej ali slej bomo morali rešiti vprašanje, kdo bode to šolstvo financiral tako, da ne bo sopro, temveč da bo dihalo tako kot se temu šolstvu spodobi. Toda, verjemite mi, da bo oni, ki se bo odločil, da to šolstvo financira, vprašal: »Kaj to šolstvo nudi?« In stiska bo velika, če mu bomo prišli praznih rok nasproti. Če pa bo videl, da mu nudimo točen in jasen program, ki mora roditi za narod in državo dober sad, nam bo tak sad rad odkupil. Dobrega programa itd. pa brez permanentnega dela skoro ni moči; zakaj samo ob permanentnem delu te ne more nihče presečneti. In kdo dela lažje v permanenti: ali društvo, ki se šele bori za svoj obstanek (na občni zbor pride 10—15 članov) ali odsek pov. UJU, ki so mu na razpolago informacije in primerni lokali ter stopi lahko vsak hip vkup? — Pomislite vse to trezno in uverjen sem, da se vam ne bo težko odločiti. Tudi članarine nam ne bo treba na dve strani plačevati ter ne organizirati šole upravne aparata, ker ga ima pov. UJU že točno poslujočega in tudi že ustanovljen odsek za kmetijsko nadaljevalno šolstvo, kateremu se lahko priključimo.

Ali, še enkrat povdarjam: »Teh misli ni rodilo nezaupanje, ne dolgi jezik, ne moč na prsa, ne globki komolci, temveč rodili so jih celokupni programi UJU, stanovski ponos in skrb, da bo to šolstvo začelo živeti ono življenje, ki ga je v resnici vredno!«

Tako menim jaz. Govorite še drugi!

J. E. Polak.

Pedagoški in stanovski kongresi v inozemstvu.

(Izvirno poročilo »Učiteljskemu Tovarišu«).

INTERNACIONALA VZGOJNIH DELAVCEV V LIPSKEM LETU 1928.

Ta Internacionala se je razvila leta 1919. iz kongresa v Bordeauxu, ko sta se združila francosko-italijanska učiteljska sindikata. Drugi kongres je bil v Parizu leta 1922., tretji v Bruslju leta 1924., četrti v Pariz-Bruslju l. 1925., peti na Dunaju leta 1926., ki je imel 40 zastopnikov raznih držav iz Anama do Združenih ameriških držav.

Osnova te internacionala je obratna enotnost na temelju razrednega boja. Namen te internacionala je združiti vse duševne in ročne delavce proti kapitalističnemu izkoriščanju.

Načrt tega zasedanja:

I. 9. aprila 1928 ob 8. uri je bila otvoritvena slavnostna seja kongresa v slavnostni dvorani Lipske mestne hiše z mednarodno izjavo.

II. Pedagoško zasedanje: v torek, dne 10. aprila do četrtega 12. aprila v lipskem Učiteljskem društvenem domu. Seje so se vršile ob 9. uri.

Dnevni red:

I.

1. Stvarni in moralni položaj proletarskega otroka: Max Döring (Lipso): Dušeslovni položaj.
2. Meta Kraus (Berlin): Stvarni položaj.
3. Kyriakos (Grška): Proletarski otrok in pravo.
4. Dr. Oki (Japonska): Položaj proletarskega otroka na daljnem vzhodu.
5. Wolles (Luksemburška): Isto kot v naslovu.

II. Cilj vzgoje:

1. Dr. Max Adler (Dunaj).
2. Pistrak (Sovjetska zveza): Šola in družba.
3. Redgrove (Angleška): Cilj vzgoje.
4. Rednas (Belgija): Cilj vzgoje.
5. Ernot Iliere (Jena): Šola in vera.
6. Schulgin (Sovjetska zveza): Šola in država.

III. Organizacija šolskega sestava:

1. Edith Hommes (Hamburg).
2. Pinkevič (Sovjetska zveza).

IV. Učni načrti in učni načini.

1. Chatzky (Sovjetska zveza).
2. Llopis (Španska).
3. Karl Rössger (Gotha).

V. Disciplina med otroci:

1. Dr. Bern (Berlin).
2. Freinet (Francoska).
3. Moore (Angleška).

V. kongres internacionala vzgojnih delavcev se je vršil v petek 13. aprila in v soboto 14. aprila 1928 v lipskem Učiteljskem društvenem domu. Seje so se pričele od 9. uri zjutraj.

Dnevni red: I. Poročilo Izvršnega odbora: a) Gospodarsko poročilo (poročevalec: Vernochet), b) Bistvena razpravljanja in vprašanje šolske politike in gibanje vzgojnih delavcev (poročevalec: Apletin).

2. Poročilo vzgojeslovnega tajništva.
3. Priključitev novih odsekov na Kitajskem in Škotskem.
4. Volitve v Izvršni odbor in tajništvo.
5. Denarno poročilo (poročevalec: Vernochet).
6. Poročilo: Vzajemne blagajne (poročevalec: Petero).
7. Poročilo o položaju mladih učiteljev (poročevalec: Cogniot).
8. Izprememba pravil (Pravice posameznih članov, ki niso združeni v odsekih).

Več o tem pozneje in v »Popotniku«. Vzgojeslovna razstava se je vršila v Grassi muzeju in je bila odprta od 7.—15. aprila 1928 vsak dan od 9.—18. ure.

Razstavni načrt:

1. Družabno šolsko delo mesta Lipsko.
2. Slike iz lipskih »delovnih šol«.

3. Ilustrirana otroška knjiga, abecednik, berilo, računica raznih držav.
4. Enotna delovna šola »Sovjetske zveze«.
5. Učila in samoučila.

Postranske prireditve: Obiski šol, domov, dobrodelnih naprav mesta Lipsko, Damoski muzej, dušeslovni zavod Lipskega učiteljskega društva, Vzgojeslovna osrednja knjižnica in Zvezna šola.

Ta internacionala izdaja mesečnik: »Učiteljska mednarodnost« (»Die Lehrer internationale«).

Vse zasedanje, posebno pa še razstava tega kongresa je bila vzorno pripravljena in se je poglabila v najbolj pereča vprašanja naše dobe z ozirom na položaj in vzgojo otroka. Posebno lepo se vidi na razstavi delo otrok in čisto ogledalo delovne šole. Svet zase je sovjetska razstava »delovne enotne šole«. — Tu se jasno vidi kakšen razvoj se doseže, če se osvobodijo otroke in učitelja konvencionalnih spon sedanje laži-družbe in vzgoje. Zele bi le, da bi se v prihodnje udeležilo teh mednarodnih prireditev več tovarišev ter da bi v prihodnje naša organizacija, bodi osrednja ali pokrajinska, bolje in pravočasno pripravila tovariše s podrobnimi obvestili in preskrbo cenjenih posojil.

Lipso, 11. aprila 1928.

Stanislav Zagar.

IV. KONGRES ZDRAVSTVENEGA VZGOJESLOVJA (HEILPÄDAGOGIK) V LIPSKEM.

Kongres se je vršil v Lipskem od 11. do 15. aprila 1928. v Auditorium maximum vseučilišću.

I kongresni dan: v sredo 11. aprila ob 8-15 otvoritev kongresa in pozdrav oblasti. F. Krüger (Lipso): Nove smeri in sledi splošnega dušeslovja. W. Peters (Jena): Novejša raziskovanja v nenormalnem otroku. G. Kafka (Draždane): Dušeslovje preprostih (divjakov) v svojem pomenu za primerjalno razvojno dušeslovje.

Tega kongresa so se udeležili predvsem: zdravniki, vzgojitelji in dušeslovci, okoli 600 po številu.

Zelo važen je ta kongres za one tovariše, ki so nastavljeni ali žele biti nastavljeni na pomožnih šolah vseh vrst: (za gluhohe, slepe, manjnadarjene, patologe i. p.).

Natančen načrt je posiala družba za zdravstveno vzgojeslovje na vse pomožne šole.

Vsled pomanjkanja časa se tega kongresa nisem mogel v celoti udeležiti, zato bosta o tem natančneje poročala tov. Lebarjeva in tov. Skala, ki sta prišla v ta namen v Lipsko.

O tem kongresu izide posebna knjiga v teku tega leta, ki jo toplo priporočam vsem onim, ki se pečajo s pomožnim šolstvom, pa tudi drugim tovarišem ne bi škodila, saj na deželi se večkrat pojavijo taki nerazviti otroci, ki bi spadali v take posebne šole, ki jih pri nas še vse premalo poznamo in upoštevamo.

Posebno zanimiva je bila razstava književnosti o dušeslovju zdravega in nezdravega otroka ter o vsej oni znanosti, ki spada dajo v zvezo pomožnega šolstva, in duševnega vprašanja, s to razstavo v zvezi je bila na vseučilišću tudi razstava strojev, s pomočjo katerih se dandanes proučuje duševna zmožnost, sposobnost, stanje in razpoloženje otroka; n. pr. pazljivost otrok, dolgočasje otroka itd.

Se večjega pomena za učiteljsvo pa je bila praktična razstava praktičnih del šolskih otrok pomožnih šol v pomožni šoli na Johannis trgu 7. Tudi to šolstvo je lipsko učiteljsvo uredilo in gojilo v smislu delovne šole. Tudi tu se vidi, kako se lepo razvije pod vodstvom s srčno omiko prežetega učitelja in prostosti delovne šole slabo razvit otrok. Nemci skrbje v tem oziru zelo za svoje šolstvo. Zdaj bijejo glavni boj za šolske domove in vrtove, ki naj imajo do 15 ha obsega, kjer naj otroci dobe ves pouk, zabavo